

Gorzanów

Krajobraz kulturowy

7/D/22

Uwaga:
ta trasa wymaga przekraczania linii kolejowej.
Rób to tylko na wyznaczonych przejazdach.
Každy z trzech przydatnych przejazdów jest inny:
+ północny ma rogatki podnoszone na żądanie,
+ środkowy ma rogatki opuszczane
na czas przejazdu pociągu,
+ południowy został niedawno zlikwidowany.

- stacja kolejowa
- przejazd kolejowy
- parking
- straż pożarna
- ujęcie wody
- kościół
- krzyż, kapliczka
lub figura religijna
- miejsce widokowe
- teren sportowy
- inny obiekt
- szkoła
- biblioteka
- sklep spożywczy
- charakterystyczne drzewo

**Na mapie Gorzanowa
zaznaczono punkty kontrolne (PK).
Znajdź je w terenie
i w każdym odpowiedz na pytanie
lub dopasuj jeden obrazek.**

Dalszy ciąg mapy, wyjaśnienie nazwy trasy
i inne informacje
znajdziesz na następnych stronach.

Opracowanie: Jan Zasepa (wszelkie uwagi mile widziane: odkrywanie@bystrzyca.pl).
Podziękowania niech przyjmą © autorzy OpenStreetMap.org.
Aktualność: październik 2025 r., wersja: 3.

Długość trasy: 9 km
Liczba PK do potwierdzenia: 30

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (7/D/22)

- ujęcie wody
- przejazd kolejowy
- † krzyż, kapliczka lub figura religijna
- * miejsce widokowe
- x inny obiekt

Gorzanów

Nazwa

Najstarsze nazwy wsi pochodziły od imienia Arnold. Nowsza nazwa Grafenort (miejsowość hrabiowska), używana od roku 1670, wskazuje na tytuł właściciela miejscowości.

Polska nazwa wsi, utworzona po roku 1945 jest oderwana od lokalnej tradycji.

W czasach, gdy w Gorzanie działała gorzelnia, można było dopatrywać się związku nazwy wsi właśnie z nią. Gorzelnia niczego nie produkuje od dawna, ale być może zostanie w niej uruchomione muzeum gorzelnictwa.

Układ przestrzenny

Gorzanów położony jest w Kotlinie Kłodzkiej, wzdłuż rzeki Nisy Kłodzkiej. Zachodnia część wsi zajmuje skraj Wysoczyzny Łomnicy a wschodnia rozlokowana jest w dnie doliny Nisy Kłodzkiej. Rdzeń układu wsi już w XIV wieku stanowił trakt handlowy z Wrocławia do Brna i Wiednia, wiodący skrajem wysoczyzny. I tak jest do dziś – są to obecne ulice Kłodzka, Podzamcze i Bystrzycka). Układ wielodrożny wykształcony został na bazie łańcuchowego. Obecny zasięg Gorzanów ma od połowy wieku XVIII.

W ramach wyżej położonej części funkcjonalnego centrum wsi znajdowały się zamek (do r. 1470), kościół i pałac hrabiów von Herberstein. Niżej, w obrębie centrum rozlokowano młyny. Dwór rodziny von Ratschin (od nazwiska tego rodu utworzono współczesną nazwę Raczyn) usytuowany był w dolinie Nisy, na wschód od północnej części wsi. Trzecia siedziba szlachecka, Dwór Wodny (Wasserhof) została wzniesiona prawdopodobnie na terenie dóbr sędziowskich i znajdowała się również w dolinie Nisy, już poza siedliskiem wsi, na prawym brzegu rzeki. Dwór rodziny von Moschen (od którego powstała nazwa Muszyn) znajdował się na południe od zabudowań Herbersteinów, tuż za dzisiejszym parkiem. Wszystkie dobra szlacheckie były wzmiankowane już w połowie XIV w.

Krajobraz kulturowy

to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze.

To definicja dostępna w Wikipedii.

Krajobraz kulturowy to kombinacja efektów działania przyrody i efektów dzieł ludzkich, czyli pierwotny krajobraz naturalny przekształcony przez człowieka, który od natury coraz bardziej się odcina.

Żyjemy w krajobrazie kulturowym, obserwujemy go na co dzień, przyzwyczailiśmy się do niego. Ale nie szanujemy go, nie zwracamy nań uwagi, choć ciągle go przekształcamy. Za stan naturalny i normę uważamy to, co zastaliśmy po poprzednikach. Z tym stanem porównujemy zmiany, które zaszły za naszego życia. W ten sposób każde kolejne pokolenie traktuje jako normę środowisko zdegradowane przez wcześniejsze pokolenia. To jest pokoleniowa amnezja środowiskowa. Ale jest jeszcze gorzej: często nie pamiętamy jak było dawniej, nawet już za naszego życia. To ludzkie zapomnianie jest prawdopodobnie formą koniecznego dostosowania, albo tylko usprawiedliwieniem.

Usuwanie ze swojej pamięci nie tylko ślady wojen i katastrof, ale również wspomnienia otoczenia z własnego dzieciństwa. Oczywiście i naturalne wydają się nam zatem stosunkowo nowe zjawiska w krajobrazie, takie jak na przykład wielkie monokultury rolne, choć sami powinniśmy jeszcze pamiętać sprzed kilkudziesięciu lat jak wyglądały tradycyjne pola: były one gęsto popręczone drogami, miedzami, rowami, zadrzewieniami i zakrzaczaniami śródpolnymi i przydrożnymi (zwanymi remizami lub czyźniami).

Skoro nie dziwią nas te objawy "nowoczesności" i "postępu" to nie powinny dziwić nas takie zjawiska jak słabnąca retencja wodna, ubywanie wody w potokach i w efekcie susza, jałowienie gleby w wyniku intensywnej uprawy z użyciem wielkich maszyn i chemicznych środków ochrony roślin, uprawy wierzby "energetycznej" w celu spalania jej jako "biomasy drzewnej", wypalone słońcem wygolone trawniki, огоłocone z drzew pobocza dróg, rozproszona zabudowa rozlewająca się dosłownie wszędzie, nadmiar samochodów nie mieszczących się w garażach i na podwórkach. To są przecież skutki "nowoczesności" i "postępu". Nie powinny nas dziwić także zmiany już istniejących obiektów o charakterze wybitnie antropogenicznym, np. zarastanie porzuconych dróg, placów postojowych i magazynowych (PGR) czy zanikanie przejazdów kolejowych. To też skutki tego samego "rozwoju", którego nieuchronnego końca nie chcemy przyjąć do wiadomości.

A śmieci zalegające wszędzie? One też zostały już dawno włączone przez ludzi do krajobrazu kulturowego jako nieodzowny jego element - efekt dobrobytu.

A jednak potrafimy się temu wszystkiemu dziwić, choć dziwimy się zbyt rzadko.

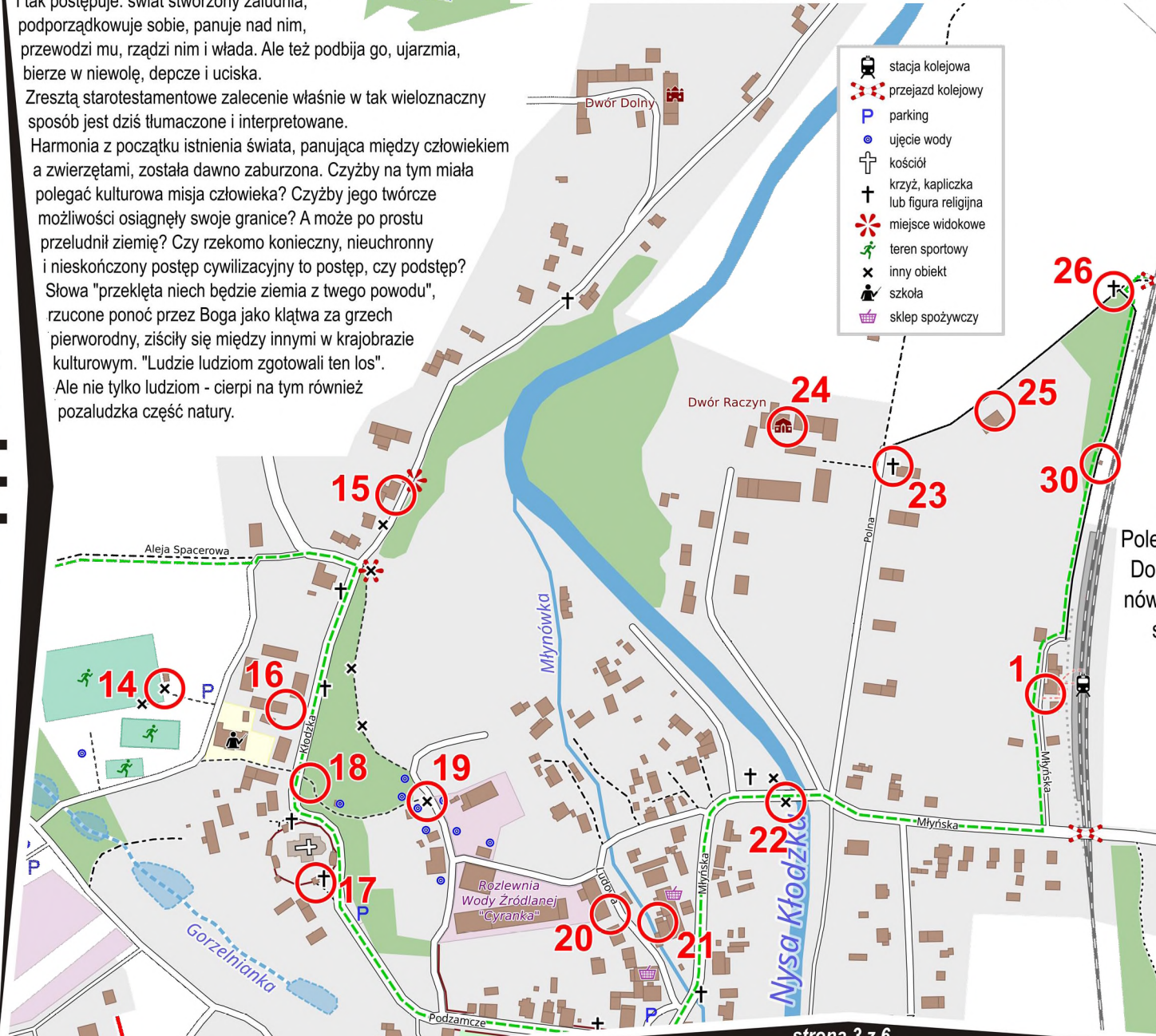
W biblijnej Księdze Początków (Rodzaju) człowiek wyczytał zalecenie, że ma zaludnić ziemię i czynić ją sobie poddaną. I tak postępuje: świat stworzony zaludnia, podporządkowuje sobie, panuje nad nim, przewodzi mu, rządzi nim i włada. Ale też podbija go, ujarzmia, bierze w niewolę, depcze i uciska.

Zresztą starotestamentowe zalecenie właśnie w ten wieloznaczny sposób jest dziś tłumaczone i interpretowane.

Harmonia z początku istnienia świata, panująca między człowiekiem a zwierzętami, została dawno zaburzona. Czyżby na tym miała polegać kulturowa misja człowieka? Czyżby jego twórcze możliwości osiągnęły swoje granice? A może po prostu przeludnił ziemię? Czy rzekomo konieczny, nieuchronny i nieskończony postęp cywilizacyjny to postęp, czy podstęp? Słowa "przeklęta niech będzie ziemia z twego powodu", rzucone ponoć przez Boga jako klątwa za grzech pierworodny, ziściły się między innymi w krajobrazie kulturowym. "Ludzie ludziom zgotowali ten los".

Ale nie tylko ludziom - cierpi na tym również pozaludzka część natury.

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (7/D/22)

Nie obchodzi nas ani krajobraz, ani przyroda. To uogólnienie dotyczy ogromnej liczby ludzi i ogromnych przestrzeni, wcale nie tylko Gorzanowa. Zresztą w Gorzanowie jeszcze nie jest najgorzej.

W okolicy Gorzanowa występuje za to zjawisko jeszcze nie wszędzie powszechne: przepszczelenie. Polega ono na nadmiarze hodowanych rodzin pszczelich. Dochodzi do niego nadmiernego napływu z innych regionów pasiek przewoźnych, ale również w związku ze wzrostem powierzchni upraw roślin zmodyfikowanych, które nektarują słabo, bo - jako samopylne - nie potrzebują zapylaczy. Porzucone pasieki nie są więc skutkiem działania sił natury.

Chrońmy zastany krajobraz kulturowy - czyli nasze otoczenie - dla nas samych i dla naszych następców.

Przewidujmy skutki naszych działań i ograniczajmy te z nich, których nie chcielibyśmy doświadczać. Pamiętajmy, że nasze zasoby są ograniczone i nikt nie da nam kolejnych na kredyt.

Dostrzegajmy błędy i uczmy się na nich (najlepiej na cudzych, ale przynajmniej na swoich). Zacznijmy od rozejrzenia się po okolicy.

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (7/D/22)

PK	miejsce (pomiędzy PK informacje dodatkowe)	pytanie
1	Stacja kolejowa Gorzanów znajduje się na wysokości 316 m n.p.m. Pociągi jeżdżą tędy od października roku 1875, ale zatrzymują się od 1.12.1887, gdy został otwarty przystanek pasażerski z mijanką. Do zatrzymania tu pociągów i powstania stacji walnie przyczyniło się Kłodzkie Towarzystwo Górskie (GGV, Glatzer Gebirgsverein), które wystąpiło z taką inicjatywą. Poparł ją gorzanowski majątek ziemski hrabiego Herbersteina oraz kilkaset osób, które podpisały petycję w tej sprawie. Wszystkie zabudowania stacyjne pochodzą z roku 1891, gdy stację rozbudowano o bocznicę towarową. W budynku głównym urządzono wtedy specjalną poczekalnię dla licznie już wtedy przybywających tu turystów. Zdarzało się, że była to stacja końcowa nie tylko dla składów towarowych ale i dla pociągów pasażerskich. Posterunek ruchu działa tu do dziś. Sieć trakcyjną uruchomiono w roku 1994.	Dopasuj obrazek.
<i>Dawniej drogi utwardzone były rzadkością. Dziś coraz większą rzadkością jest granitowy bruk drogi dojazdowej do stacji kolejowej i wzdłuż jej dawnej rampy towarowej. Zachował się w wersji z dużą kostką o bardzo dużej wytrzymałości. To nie jest tor wyścigowy, więc jeśli jedziesz rowerem – zwolnij. Przejazd kolejowy z rogatkami uruchamianymi przez dyżurnego ruchu z budynku stacyjnego. Pociąg ma pierwszeństwo nie tylko tu, ale i na innych przejazdach – uważaj na każdym!</i>		
<i>Wędrując drogą polną wzdłuż toru kolejowego warto zwrócić uwagę na zabudowania rozlewni wód mineralnych i napojów smakowych „Mineral”. Działa w tym miejscu od roku 1990.</i>		
2	Położenie tej kapliczki za torem kolejowym jest tylko pozornie wyjątkowe. Dlaczego? Ponieważ to jest kapliczka przydrożna. Tylko droga już tędy nie prowadzi. Ładysław Dudzikowski SSCC (1916-1983; sercanin z klasztoru w Sokolówce, historyk sztuki, sztukator) pozostawił w Gorzanowie i okolicy wiele mozaik ceramicznych i szklanych. Można spotkać je w przydrożnych kapliczkach, które odnawiał, lub we wnękach kaplicznych na ścianach budynków.	Dopasuj obrazek.
<i>Tor kolejowy pokonaj ostrożnie w miejscu przejazdu kolejowego zlikwidowanego w roku 2021. Podobnych przejazdów w okolicy było więcej, niektóre (jak ten) niedługo przed likwidacją zostały przebudowane i wyposażone w nowoczesne urządzenia sygnalizacyjne. W polach pozostały już tylko przejazdy kategorii „F”, z rogatkami zamykanymi na klucz przez ich dzierżawców. W tej okolicy pierwszeństwo mają – zaraz za pociągami – jeleniowate i dziki. Ta elektrownia fotowoltaiczna ma moc 750 kW i jeszcze bardziej utrudnia im wędrowanie.</i>		
3	W tych porzuconych budynkach (ul. Nadrzeczna 16) jeszcze w wieku XXI działała rozlewnia wód mineralnych „Perełka”. Po zmianie właściciela i nazwy rozlewni miały tu być produkowane inne napoje, niestety ta nieruchomości obecnie niszczeje. A są na niej dwa ujęcia wód mineralnych!	Dopasuj obrazek.
<i>Zabudowania po sąsiedztwie niszczącej rozlewni to dawny Folwark Wodny (Wasserhof). Obecnie asfaltowa jezdnia ulicy Nadrzecznej przecina go, ale dawniej jedyna droga dojazdowa wiodła doń wzdłuż rzeki i była często niszczona przez powodzie.</i>		
4	Jaz na Nysie Kłodzkiej. Tu na lewym brzegu rzeki zaczyna się młynówka, której woda dawniej napędzała koła młyńskie i turbiny elektrowni w młynie (tym przy obecnym pl. Wolności; w Gorzanowie działały w przeszłości jeszcze 3 inne młyny wodne). Obecnie przy jazie znajduje się mała elektrownia wodna z dwiema turbinami typu Francisca (o mocy 30 kW oraz 40 kW) z własnym krótkim kanałem roboczym. Z tego miejsca widać ją lepiej niż spod zabudowań folwarcznych Moschenów. Niestety, nie ma tu przepławki dla ryb, a jaz jest dla nich przeszkodą nie do pokonania. Choć właściciele przepławka jest, ale na Młynówce. A ta jest zazwyczaj sucha, więc dla ryb nieprzydatna. Zresztą typowe przepływy w Nysie Kłodzkiej od lat są coraz niższe i elektrowni nie ma co napędzać. Do rzeki nie należy tu wchodzić, wystarczy spojrzeć z brzegu.	Dopasuj obrazek.
<i>Tę część wsi nazywano dawniej „Wasserseite” (Strona Wodna) z powodu częstych wylewów rzeki skutkujących podtopieniami nadrzecznych łąk i zagród. Na lewym brzegu Nysy zabudowania stoją znacznie wyżej („Oberdorf” – „Góma Wieś”) i większości z nich rzeka nie zagraża.</i>		
5	Typowa czworoboczna zagroda zamknięta (ul. Nadrzeczna 20, ok. 1880 r.). Jeden z ozdobnych szczytów (z niszą kapliczną, w tym przypadku wypełnioną nieczytelnym obrazem na blasze) widać od strony drogi, często zalewanej przez rzekę. Wjazd na podwórze znajduje się wyżej, od strony łąk.	Dopasuj obrazek.
6	Elektryczność zawiątała do Gorzanowa w roku 1919. Sieć energetyczna o napięciu 110 V obejmowała początkowo tylko środkową część wsi, a energię wytwarzała turbina wodna w budynku młyna w centrum wsi. Zimą, gdy młynówka zamarała, prądu w sieci nie było. Ten stalowy słup energetyczny przy moście (a także murowany transformator wieżowy na prawym brzegu rzeki) pochodzi z czasów elektryfikacji całej wsi w roku 1924 i zmiany napięcia w sieci na 220 V. Wtedy przewody stalowe zastąpiono miedzianymi, a w kościele zainstalowano silnik elektryczny napędzający miech organów. Takie stalowe słupy stawiano tylko przy przekraczaniu głównych dróg i rzek, pozostałe były drewniane. Obecnie przeważają słupy betonowe.	Dopasuj obrazek.
<i>Zanim zbudowano ten most, droga przekraczała tu rzekę w bród. Około 100 m na południe od mostu, na prawym brzegu (za płotem) w miejscu brodu stoi kapliczka domkowa. Blisko stąd do św. Jan Nepomucena stojącego nad potokiem Szczerek (450 m ul. Bystrzycką w stronę Zabłocia).</i>		
7	Niewielki (pierwotnie samodzielny) budynek mieszkalno-gospodarczy z szerokim okapem i galerijką (ul. Bystrzycka 30, k. XIX w.), rozbudowany wtórnie w zamkniętą zagrodę z bramą wjazdową (budynki o sąsiednim numerze).	Dopasuj obrazek.
8	Nadrzewna kapliczka skrzynkowa nad potokiem Smerek.	Dopasuj obrazek.
9	„Tron łaski” skomponowany z pietą (pocz. XVIII w.); na tylnej ścianie grupy rzeźbiarskiej znajduje się odwrócone oko opatrności oraz wezwanie modlitewne.	Jak brzmią dwie dolne (najlepiej czytelne) linie wezwania?
10	Charakterystyczna dla Ziemi Kłodzkiej zagroda zamknięta z bramą wjazdową (ul. Bystrzycka 15, 4. ćwierć XIX w.). Pozostały z niej tylko budynek mieszkalno-gospodarczy i brama. Niedługo nie będzie widać zagrody, bo teren między nią a drogą bujnie zarasta ostatnio sumak octowiec (to roślina jeszcze pół wieku temu nie spotykana w Sudetach; jest to uciekinier z ogrodów, z powodu ekspansywności swoich odrostów zwany „zemstą sąsiada”).	Dopasuj obrazek.
11	Obara zespołu folwarcznego Moschenów.	Dopasuj obrazek.
<i>Spójrz na teren przemysłowy po lewej stronie – to porzucona plantacja wierzby energetycznej. Od skrzyżowania polnych dróg za mostkiem, skręciwszy w prawo, idziesz jedną z trzech dawnych alei kształtujących krajobraz pól na zachód od zabudowań folwarków pałacowego i Moschenów, a dokładnie najstarszą z nich. Dawniej była obsadzona drzewami, nosiła nazwę Moschen Allee i prowadziła w pola, gdzie po 2. wojnie światowej powstał przysiółek Muszyn. Dziś Muszyn znacznie się powiększył, ale jego zabudowania są bardzo rozproszone w polach i nie można już wskazać jednej głównej drogi tam wiodącej.</i>		
<i>Krajobrazowy park pałacowy położony za murem, wzdłuż którego wiedzie droga, był dawniej perełką. Od roku 1932 (po sprzedaży wraz z pałacem i zabudowaniami folwarcznymi przez Herbersteinów miastu Habelschwerdt) popadał niestety w ruinę i dopiero od kilku lat trwają w nim prace porządkowe. Warto zajrzeć do parku i odnaleźć ślady dawnych strug, wodotrysków, stawów, alejek, schodów, pawilon ogrodowy, pomnik psa...</i>		

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (7/D/22)

PK	miejsce (pomiędzy PK informacje dodatkowe)	pytanie
12	Stodoła w zespole folwarcznym Herbersteinów. Jedna z kilku i największa.	Dopasuj obrazek.
	<i>Być może z tej strony pałac nie prezentuje się okazale, ale naprawdę warto tam zajrzeć. Trwa jego ratowanie i konserwacja, ale można go zwiedzać i jest miejscem wielu wydarzeń kulturalnych. Jeśli chcesz go obejrzeć, za stodołą skręć w prawo, skieruj się na komin dawnej gorzelni i dalej w dół. Dotrzesz na pierwszy dziedziniec pałacowy, gdzie można rozpocząć zwiedzanie.</i>	
	<i>Tutejsze drogi transportu rolnego to dawne zagumnie (zapłocie). Minąwszy wielką stodołę (PK 12) i skręciwszy w lewo podążasz dawną Aleją Pałacową (Schloß Allee). Ona również była „od zawsze” obsadzona drzewami i również prowadzi do przysiółku Muszyn. A nawet do Kolonii Muszyn.</i>	
13	Wielkie zabudowania widoczne po stronie zachodniej stanowiły dawniej część Kombinatu Rolno-Przemysłowego w Żelaźnie, Zakładu Rolnego Gorzanów.	Ile dni ściętych wysoko drzew pozostało w tym miejscu?
	<i>Po drodze być może mijasz plantację tzw. wierzy energetycznej (właściwie wierzy wiciowej). Wierzba czasem znika – jest wycinana, cięta i spalana. Ten szkodliwy dla klimatu proceder (spalanie drzewnej biomasy pierwotnej) nadal ma państwowe wsparcie.</i>	
	<i>Przechodząc w pobliżu cmentarza zwróć uwagę na stopień jego zadrzewienia. A przechodząc przez Gorzelniankę przyjrzyj się wodzie w stawach.</i>	
14	Teren sportowo-rekreacyjny.	Jak nazywa się Ludowy Klub Sportowy, który opiekuje się boiskiem sportowym?
15	Budynek mieszkalny, ul. Kłodzka 13 (pocz. XX w.).	Dopasuj obrazek.
16	Wozownia w zespole zabudowań plebanii (1 poł. XIX w.).	Dopasuj obrazek.
	<i>Gorzanowski osuwisko jest czynne. Górą krawędzią jego skarpy głównej (o wysokości sięgającej 17 m) wiedzie droga powiatowa okrążająca kościół, a znaczna część tej skarpy wzmocniona jest murem oporowym. Można tu obserwować ślady aktywności osuwiska: spękania w jezdni i chodniku, odchylone barierki i drzewa („pijany las”), pęknięcia muru kaplicy zmarłych oraz muru otaczającego przykościelny cmentarz. Badania osuwiska wykazują, że zagrożony jest również kościół.</i>	
17	Brama południowa w ogrodzeniu kościoła (XVIII w.).	Dopasuj obrazek.
	<i>Jeśli kościół św. Marii Magdaleny jest otwarty – koniecznie zajrzyj do środka. Zobaczysz barok na gotyku (podobnie jest zresztą w kaplicach przylegających do muru, dostępnych z terenu kościelnego) a także 2 rzeźby świętego Jana Nepomucena (w tym jedną wyjątkowo rzadką: drewnianą, przedstawiającą męczennika w pozycji leżącej, która w czasach niemieckich była splawiana rzeką podczas uroczystości w dniu wspomnienia liturgicznego św. Jana w maju). Święty ten w niewielkim Gorzanowie występuje aż 5-krotnie!</i>	
18	Schodki wiodące po osuwisku to Aleja Wolności – kalendarium wydarzeń gorzanowskich na 18 tabliczkach wykonanych w szkolnej pracowni ceramicznej Towarzystwa Miłośników Gorzanowa; obejmuje okres 1918-2018.	W którym roku w gorzanowskim pałacu były prezentowane ponownie sztuki teatralne?
19	Obecnie w Gorzanowie wody zmineralizowane i mineralne ujmowane są kilkunastoma studniami. To ujęcie (nr 2) zostało wykonane jeszcze przed II wojną światową i obecnie nie jest wykorzystywane. Charakterystyczny osad w cieku wypływającym z rury jest typowy dla szczaw i wynika z mineralizacji, która w tym ujęciu jest jedną z najniższych w Gorzanowie (0,5-0,7 g/l). Woda o podobnej mineralizacji jeszcze niedawno płynęła w wiejskim wodociągu komunalnym. W latach 80. XX w. dowiercono się głębiej, do wody o mineralizacji 0,4-0,6 g/l, która po uzdatnieniu (odżelazianie, odmanganianie oraz wytrącanie agresywnego CO ₂) od roku 1993 płynie z kranów.	Czego zabrania się w punkcie ósmym?
	<i>Po stoku do ulicy Kłodzkiej łagodnie wspina się od tego miejsca widokowa alejka z ławkami Klonową, Dębową i Akacją. Wiedzie dawną drogą dla wozów konnych, która przez kilka ostatnich dziesięcioleci doskonale zarosła i została prawie zupełnie zapomniana. Mieszkańcy wsi odtworzyli ją w roku 2020. Teraz jest świetnym skrótem (tylko dla pieszych i rowerzystów).</i>	
	<i>Na sąsiedniej posesji znajduje się źródło najsłynniejsze i znane najdłużej z gorzanowskich – Weberquelle (czyli Źródło Tkaczy, w czasach polskich nazwane Złotą Kaczką). Jest to odwiert wykonany już na początku XX w. w miejscu źródła ujętego w roku 1892 a wykorzystywanego przemysłowo od roku 1895.</i>	
20	Rozlewnia Wody Źródlanej „Cyranka”. Funkcjonuje od roku 1967, w przeszłości produkowała wody o nazwach „Złota Kaczka”, „Cyraneczka” oraz „Długopolanka”, a obecnie wodę źródlaną (niskozmineralizowaną) i napoje smakowe.	Dopasuj obrazek.
21	Młyn w centrum wsi (2 poł. XVIII w. / pocz. XIX w.). Najpierw wodny, później elektryczny, teraz artystyczny.	Dopasuj obrazek.
	<i>To centrum wsi, dawniej znacznie bardziej funkcjonalne niż obecnie. U północnego zbiegu ulic Młyńskiej i Ludowej stoi budynek dawnej poczty. Tam gdzie do niedawna była piekarnia, kiedyś była stacja benzynowa. Biblioteka mieści się w dawnej gospodzie „Zum Reichsgrafen” („U hrabiego cesarstwa”). Jeden święty Jan Nepomucen strzeże mostku na Młynówce a drugi klęczy na murze przy Podzamczu.</i>	
22	Główny most w Gorzanowie, obecny kamienno-betonowy zbudowany został na początku XX w. w miejscu dawnego drewnianego, zwanego „czerwonym” (rzekomo z powodu byczej krwi, którą były nasączone jego belki).	Dopasuj obrazek.
	<i>Nysa Kłodzka skręca w tym miejscu w lewo. Ale nie w czasie powodzi, co do niedawna było widać po pozostałościach nowego budynku mieszkalnego na prawym brzegu na północ od mostu, który w lipcu 1997 r. nie doczekał zamieszkania. Łaty wodowskazowe okazały się wtedy zdecydowanie za krótkie. I nie tylko wtedy, bo wielkie powodzie nawiedzają okolicę coraz częściej. Zresztą susza i powódź to już codzienność.</i>	
	<i>Zabudowania po wschodniej stronie ulicy Polnej pochodzą z okresu międzywojennego. Wszystkie budynki były pierwotnie mieszkalno-gospodarcze i stoją szczytami do drogi.</i>	
23	Kapliczka prywatna.	Dopasuj obrazek.
24	Dwór Ratschinów z roku 1573, w ruinie od roku 1940 (po pożarze). Wystarczy zajrzeć przez ogrodzenie.	Dopasuj obrazek.
25	Dawny magazyn Gminnej Spółdzielni „Samopomoc Chłopska” w Bystrzycy Kłodzkiej.	Dopasuj obrazek.
26	Aleja dębowa (do roku 1840 topolowa).	Dopasuj obrazek.
27	Dźwigar napowietrznej linii elektroenergetycznej 110 kV Kłodzko – Bystrzyca Kłodzka.	Dopasuj obrazek.
28	Święty Onufry, patron pustelników – rzeźba z 1. poł. XVIII w. Miejsce to wykorzystywane jest na coroczne festyny odpustowe św. Antoniego w czerwcu. Piękny widok na Gorzanów.	Dopasuj obrazek.
29	Leśna barokowa kaplica mszalna św. Antoniego Padewskiego. Powstała w l. 1660-1665 (w okresie buntów chłopskich) na planie czworoliścia (nie jest to barok kanciasty lecz obły), posiada wiele ciekawych rozwiązań architektonicznych, m.in. rozerwany tympanon. Dawniej pilnowana była przez pustelnika, dziś ma innych strażników, o których dowiesz się więcej z tablicy informacyjnej na północ od kaplicy.	Dopasuj obrazek.
30	Stacja kolejowa w Gorzanowie funkcjonowała jako towarowa od roku 1891. Ta bocznicza towarowa jest obecnie nieużywana, a na wadze „można stracić” i trzeba bardzo uważać by nie wpaść w jedną z kilku dziur.	Dopasuj obrazek.

Turystyczno-Rekreacyjna Impreza na Orientację (7/D/22)

Za pomocą formularza dostępnego na stronie internetowej trino.pttk.pl należy przesłać odpowiedzi oraz wyrazić zgodę na publikację na liście uczestników. Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/67 z dnia 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46 (ogólne rozporządzenie o ochronie danych, tzw. RODO), przesyłając wyraża zgodę na publikację na liście osób, które przebyły trasę TRInO.